

Сећања на НАТО агресију

МАРШ ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ КАБАША

Сукоб у Кабашу представљао је антитерористичко борбено дејство Војске Југославије усмерено на заузимање упоришта терориста ОВК у селу Кабаш, општина Призрен. Реализовала га је 549. моторизована бригада 16. и 17. марта 1999. године. Физички најтежи и најзахтевнији део тог борбеног дејства био је марш ка Кабашу – најтежи марш изведен током рата на Косову и Метохији 1998–1999. године. Задатак је реализован професионално и разбијена је терористичка јединица. Применом предузетих мера безбедности остварено је изненађење и сачувана тајност.

Пише Стојан КОЊИКОВАЦ

После одлично изведене анти-терористичке акције 11. марта 1999. и уништења терористичке јединице у селу Јешково, припадници 549. моторизоване бригаде (мтбр) припремали су се за извођење следећег задатка – уништење терориста који су се налазили у селу Кабаш, североисточно од Призрена (удаљеног 6 km). Село је окружено високим планинама, налази се на 1.000 m надморске висине и простира се на левој и десној страни кањона кроз који тече Коришка река. До Кабаша се стиже путем од села Корише искључиво теренским возилом или пешке.

Оперативним радом обавештајног органа 549. мтбр и разменом података са МУП-ом у Призрену, команда бригаде располагала је подацима о терористима, месту где се налазе и њиховим активностима. У селу Кабаш их је било тридесетак и својим присуством и активностима окупљали су, мобилисали, наоружавали и обучавали шиптарско становништво ради омасовљења својих снага. Упоредо са тим активностима, извиђали су терен, прикупљали податке и пратили покрете војске и полиције. Повремено су дејствовали на полицијска моторна возила која су се кретала путем

Призрен – Сува Река и чинили ту комуникацију небезбедном.

ПЛАН ЗАТВАРАЊА ОБРУЧА ОКО ТЕРОРИСТА

За село Кабаш терористи су мислили да је неосвојиво упориште, јер је по положају личило на орловско гнездо. Они су се ту осећали сигурно. Сместили су се у дугачке објекте, зидане каменом и покривене лимом. Имали су просторије у којима су боравили и кухињу где су припремали храну. Посебна просторија са неколико кревета била је припремљена за пружање санитетске помоћи рањеним и повређеним. Мањи издвојени објекат служио је као магацин за смештај минско-експлозивних средстава (МЕС), борбене опреме, муниције, интендантске опреме.

Терористи су се у Кабашу добро утврдили и минирали прилазни пут од села Корише па је било ризично напасти их из тог правца. Зато је команда 549. мтбр извршила процену и одлучила да војска приђе Кабашу из правца одакле их терористи не очекују.

Команда 549. мтбр упутила је телеграм Команди Приштинског корпуса са захтевом за одобрење уништења

терористичке јединице у селу Кабаш и од њих су добили одобрење да тражена активност почне 16. марта 1999. Уз предузимање потпуних мера безбедности, ужи део команде 549. мтбр извршио је процену ситуације и донео одлуку о реализацији задатка: уништити терористе у селу Кабаш, а снаге за уништење терориста груписати у два дела.

Први део снага предводио је начелник Оперативног органа потпуковник Стојан Коњиковац. Њихов задатак био је да изврше марш цивилним моторним возилима из касарне кроз Призрен, Дувску клисуру, Средску и дођу на Брезовицу у село Севце, које се у односу на касарну и Кабаш налази са супротне стране планине. У том селу требало је да се људство смести у просторије школе, одмори и до поноћи припреми за извршење задатка. Било је предвиђено да се око поноћи крене на марш пешке од села Севце (1.020 m) до врха Островица (2.092 m), где је био маршевски циљ, на који је требало да се издије до шест часова ујутро. По издијању на маршевски циљ требало је успоставити везу са командантом бригаде и након тога кренути у полуокружење терориста са горње стране, како би се спречило извлачење терориста.

Други део снага предводио је командант бригаде пуковник Божидар Делић. Њихов задатак био је да остану у касарни до издијања прве групе на врх планине и успостављања везе. Потом је требало извршити покрет ка селу Кабаш, обухватити терористе у полуокружење са доње стране, спојити се са првим делом снага, затворити обруч око терориста и заједно уништити терористичку групу.

Током припрема за извршење задатка предузете су мере тајности и сем ужег дела команде бригаде, који је присуствовао доношењу одлуке, нико се више није преносила одлука за извршење задатка. Потчињеним командантима и командирима речено је да припреме јединице и да ће се кренути на следећи задатак у правцу Ђаковице, што је било у супротном смеру од предстојећег задатка. Рече-

Први део снага кренуо је око 23.00 часа у ноћни марш из села Севце ка врху Островица, у њихови њар локалних водича. Мештани су њоздрављали војску која је њролазила улицом, а омладина је изашла испред кафића „Положај”. Са разјласа су се чули звуци „Марша на Дрину”.

но им је и да ће потпуне информације добити на терену.

Командант пуковник Божидар Делић позвао је начелника СУП-а за саобраћај и без објашњења пренео му да за два сата у касарну доведе десет већих камиона са церадама на којима стоји нека реклама на албанском језику, што је и учињено. Људство првог дела снага укрцано је у цивилне камионе без клупа за седење. Цираде су спуштене тако да се не види шта се превози. Убачене су „зоље”, муницијске кутије за митраље М-84, а бомбе су подељене сваком војнику. Током вожње није смело да буде приче... Марш моторним возилима кренуо је из касарне кроз Призрен, Дувску клисуру до села Севце, на Жар планини,

НАЗИВ СЕЛА

Данашњи Кабаш је старо српско село у клисури Коришке реке, општина Призрен. У средњем веку називано је Свети Петар, по чувеној Испосници Светог Петра Коришког. Под тим именом се помиње и у даровници српско краља Милутина манастиру Хиландару на Светој гори. У другој половини 15. века село носи назив Петрова црква. Крајем 19. века Турци су га званично преименовали у Хамидије по султану Хамиду (Абдул Хамид II). Међутим, надвладао је албански назив Кабаш, који су селу дали досељени Албанци из истоименог села у Северној Албанији. Осим Испоснице Светог Петра Коришког, у селу се налазе остаци неколико средњовековних српских цркава и сакралних објеката, Црква Свете Јелене, сестре Петра Коришког, а на брду Чукаљ су остаци Цркве Свете Богородице.

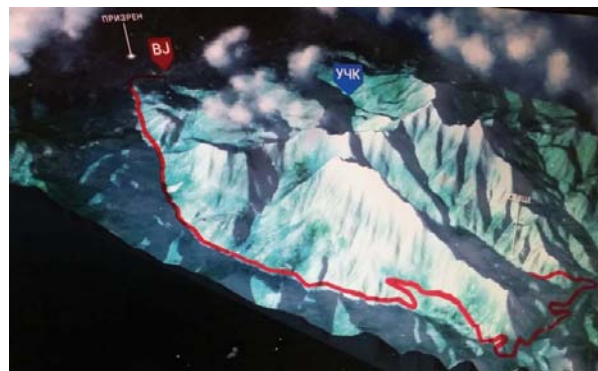
које се налази на надморској висини од 1.020 метара.

По доласку војске у село дочекали су их окупљени мештани. Војници су били распоређени у више учионица основне школе, где су и вечерали. Обишли су их потпуковници Коњиковац и Ђокић, који су их информисали о предстојећем задатку и оном шта треба да очекују. А очекивао их је марш дуг око 12 km преко планине, кроз снег који је горе дубок око метар и неколико речица на маршрути. Према плану, требало је да ујутро изврше блокаду Кабаша спуштајући се од врха Тронећа, који се налази на 1.934 m надморске висине. Официри су указивали на значај задатка, на потешкоће које их очекују, на мере безбедности које се морају поштовати током извршења задатка и мотивисали људство. Пружена је прилика онима који се не осећају способним за ту акцију да се јаве и камионима врате у касарну. Нико се није јавио.

МАРШ – НАЈТЕЖИ И НАЈЗАХТЕВНИЈИ ДЕО

Марш пешке од села Севце до објекта Островица, дуг 12 km, био је физички најтежи и најзахтевнији део анти-терористичке борбеног дејства. Одвијао се под успоном од 1.020 до 2.092 m, на појединим местима под углом од 45 степени, снежном вејавицом, снегом дубине око један метар и температуром око минус 20 степени на врху планине. С друге стране, реализацијом тог сложеног и захтевног марша остваривао се кључни и најважнији део борбеног задатка – тактичко изненађење и спречавање извлачења терориста из Кабаша према Жар планини. Терористи нису очекивали напад из позадине, а положаји који је требало да поседу припадници првог дела снага бригаде надвишавао је место где су били терористи. На тај начин стварала се предност нашим снагама.

Први део снага кренуо је 16. марта 1999. око 23.00 часа у ноћни марш из села Севце ка врху Островица, у пратњи пар локалних водича. Мештани су поздрављали војску која је пролази-

ла улицом, а омладина је изашла испред кафића „Положај”. Са разгласа су се чули звуци „Марша на Дрину”. Војнике и њихове старешине чекао је пут без пута, јер на том терену само лети постоји стаза за ловце.

Када је војска изашла из села, снег им је био у висини чизама, а његова дубина повећавала се како су се пењали. Успон су савладавали ходајући у колони по један. Правили су распоред за смене које прте пут. Била је мркла, магловита ноћ, а како су се пењали, магла је постајала све гушћа. И поред густе магле делимично се видела ивица провалије, па је уследило упозорење да борци приђу ближе један другом у колони и пазе на оног испред себе ако се оклизне.

Постајало је све хладније како су се пењали, снег све дубљи, а дувао је и ледени ветар. Када су дошли до првог потока морали су да га прегазе. Тада су им ноге биле мокре и било је битно да се стално крећу, како се не би смрзли. Нико није тражио застанак. Мењали су се само они који иду први и праве пртину јер је њима било најтеже. Војници су током марша носили опрему тешку око 25 kg – два борбена комплета муниције, бомбе, оружје, храну, воду, *зоље*. Под њеном тежином газили су снег дубине око једног метра и са напором савлађивали велике успоне. Знојили су се од напора и успорено дисали. Били су промрзли и исцрпљени, а тек их је чекала борба.

Пре избијања на врх планине локални водичи су се вратили назад и усмерили су војску у ком правцу да иде даље. Како је снег затрпао све стазе колона се кретала шумом и увала-

ма. Толико је било стрмо да је нагиб терена био чак 45 степени. Војници су се кретали један иза другог да би лакше ходали кроз снег. Повремено су застајали ради прикупљања колона и оријентисања.

ИЗБИЈАЊЕ НА ВРХ ПЛАНИНЕ

Због сложености марша, снежне вејавице, дубине снега, успона и потребе да се одржи целина јединице, први део снага избио је на врх планине Острвица (2.092 m) око 7.00 часова, после осам сати исцрпљујућег марша. Сат времена касније од планираног времена доласка на маршевски циљ! Командант бригаде је неспокојно чекао

КАБАШКА АФЕРА

Са називом места везана је „кабашка афера”. Било је то суђење мештанима тог села који су починили нечувено зверство крајем новембра 1915. године приликом повлачења српске војске према Албанији током Првог светског рата. Они су у Манастиру Св. Петра Коришког сачекали једну чету Моравске дивизије, уз коју је ишао и народни збег. Током ноћи 50 мештана под вођством Арнаута Јусуфа Уке отели су од уморних српских војника оружје, повезали војнике и сутрадан ујутро опљачкали, мучили и убили 180 Срба. За тај злочин 1926. године суђењено је зликовцима Кабашанима. Затворени су Јусуф Ука и Адем Рустем са десетак њихових саучесника. Ибрахим Ука је са њих 40 побегао у Албанију и они су се потом населили близу југословенске границе.

да му се јаве. Бринуо је за своје војнике и старешине. Постојала је реална могућност да јединица на маршу наиђе на заседу терориста који се обезбеђују са правца Брезовице. Тешко је и замислити какве би биле последице. Избијањем на врх планине на мотороли се чуло како пуковник Делић непрекидно позива потпуковника Коњиковца: „Пољаница 380, овде Пољаница 319, јави се! Пријем”. И по доласку је потврђен пријем и успостављена веза са командантом бригаде.

Био је то прави застанак тог првог дела снага. Док су потпуковници Коњиковац и Ђокић савњивали карту са земљиштем и прецизирали правце раздвајања снага на два дела ради образовања полуобруча над терористима са горње стране, саопштено је и пренето војницима и старешинама да иду у спуштање према Кабашу, преко пропланка који је сада под оштрим и залеђеним снегом. После тога креће спуштање према Суљиним ливадама (1.600 m) и Мравинцу (1.500 m). Колона се дели да би се направио леви и десни обухват.

Тада креће из касарне други део јединице с командантом 549. мтбр пуковником Делићем. Нису кренули раније да терористи не би открили њихову намеру. По пристизању до села Кориша, командант бригаде поделио је јединицу ради стварања левог и десног обухвата са доње стране.

Док се други део јединице пењао са командантом, снаге које су ноћним маршем избиле на врх планине спуштале су се према упоришту терориста. Они су уочили покрет вој-

ске и кренули су у извлачење према Жар планини.

ЛИКВИДАЦИЈА ТЕРОРИСТА

Спуштајући се са врха планине снаге су се развиле у покрету правећи полуокружење. Пуковник Делић обавестио је потпуковника Коњиковца да терористи покушавају да се извуку крећући се узбрдо ка њиховим снагама. Коњиковац је пренео наређење старешинама да развуку снаге ради поседуња линије блокаде и спречавања извлачења терориста. Терен је био изузетно непроходан, што је отежавало потпуно затварање линије блокаде. Ипак, снаге наше војске биле су развучене колико је могуће, да војници остану у визуелном контакту.

Војска је само неколико минута пре терориста избила на положаје који надвисују њихове, како би их спречили у извлачењу. Војници су једни од других били удаљени петнаестак метара. У том тренутку дошло је до контакта са групом терориста у црним униформама. Отпочеле ја међусобна борба у којој су наши војници били прецизнији и тукли жешћом ватром. Терористи су се повукли ка бази у Кабашу. Снаге војске морале су још да се развуку како би спречиле извлачење терориста и због тога је повећана међусобна раздаљина војника на 25 метара. Борци су заузели положаје и маскирали се. Убрзо је на њих наишла нова група терориста, који су у контакту ликвидирани.

Терористи су направили маневар, покушавајући да се извуку преко брда Брешта, али су наишли на борце пу-

Марш њешке од села Севце до објекта Осјровица, дуљ 12 km, био је физички најтежи и најзахтевнији део антитерористичке борбеног дејства. Одвјао се под услоном од 1.020 до 2.092 m, на јојединим местима под углом од 45 степени, снежном вејавицом, снећом дубине око један метар и њемпературом око минус 20 степени на врху њ планине. Војници су током марша имали на себи опрему њешку око 25 kg – два борбена комљейта муниције, бомбе, оружје, храну, воду, „зоље“.

ковника Делића који су их зауставили. Након тога, оба дела обруча наших снага су се спојила. Спуштајући се надоле борци су уочили на снегу крваве трагове, што је значило да је међу терористима било и рањених. Нажалост, од снајперског метка погинуо је оператор на „праги” војник Владимир Марковић (1979) из Јагодине.

Војници су наставили са стењањем обруча уз честе сукобе са групама терориста. Преко Зеленове махале војска се кретала према Цркви Светог Петра Коришког у селу Кабаш. С друге стране, од Фатисове чесме (1.520 m) долази до објекта Тепе (1.271 m) у којима су терористи боравили. Тада су преузели потпуну контролу над територијом. Наши војници су прегледали објекте, уз предузете мере безбедности.

Том изванредном акцијом разбијена је терористичка група, ликвидирано шест терориста, неколико рањено, овладано простором који је служио као база терористима, где су има-

ли пољску болницу, резерве муниције, медицинских средстава, пољских кревета, шатора, униформе и документацију.

ПРИМЕР ТАКТИЧКОГ ИЗМЕНАЋЕЊА

Марш ка Кабашу био је најтежи марш током ратних сукоба на Косову и Метохији 1998–1999. године и одвјао се у изузетно сложеним метеоролошким условима. Избијањем на маршевски циљ јединица је без предаха и из покрета ушла у борбу и под борбом се спуштала до надморске висине од 950 m. Ангажовање војника и старешина трајало је 38 сати. Задатак је реализован професионално, разбијена је терористичка јединица. Применом предузетих мера безбедности остварено је изненађење и сачувана тајност. Створени су услови мирног наставка живота у селу Кабаш и околним селима. Град Призрен релаксиран је са северне и североисточне стране од могућег испољавања дејства терориста и успостављена је потпуна безбедност на регионалном путу Призрен – Сува Река.

Ово је пример тактичког изненађења чему се увек тежи током извођења борбених дејстава. Такође, пример је примене инвентивности при планирању борбених дејстава, самоиницијативе и лукавства у односу према непријатељу. До пуног изражаја дошли су добра обученост, оспособљеност, одлучност, физичка припремљеност јединице, мотивисаност, пожртвованост и храброст војника и старешина.!